

ОСВРТИ

ЕСАД ДУРАКОВИЋ: ДУХОВНА БИОГРАФИЈА

разговарао Изедин Шикало.- Сарајево: Добра књига, 2010

– биљешка о књизи (аутор биљешке: Драгана Кујовић)

Књига „Есад Дураковић: духовна биографија“ је занимљиво писана лична и професионална биографија арабисте Есада Дураковића. Поменуте су многе појаве о којима аутор износи своје ставове и размисљања. Мунир Мујић, аутор *Увода* напомиње да се „Дураковић осврће на бројна питања из подручја науке, културе, политике и друштвене збиље. Тиме се сврстава у ред оних саидовских интелектуалаца који су надарени способношћу да представљају, отјеловљују и артикулирају одређену поруку, поглед, став, филозофију или мишљење према јавности и зарад ње.“¹ По дефиницији којом се Дураковић одређује као ангажовани интелектуалац и научни радник, поглавља насловљена тако да означавају поједине етапе његовог живота обухватају и размисљања о цијелом низу тема које би, иначе, требало да нађу мјесто у посебној студији, барем цјелини сасвим другачијег карактера. Ова компетентна образлагања и објашњавања појмова, као што су *оријентализам*, *унутарњи оријентализам* или *аутооријентализам*, постају основ за тумачење многих дешавања која обиљежавају нашу стварност и чији су протагонисти појединци према којима се износи сасвим конкретна морална квалификација или се њихов цјелокупни рад у науци глобално негативно конотира. Тако ћемо на примјеру Босне из ове књиге сазнати како оријентализам гради платформу за агресију, али прије тога Дураковић ће нам објаснити шта представља *периферни ислам*. Сва монструозност оријентализма биће показана на примјерима ратних дешавања у Босни Херцеговини (1992-95), и та мучна и нимало обазрива казивања услиједиће као одговор на питање: *У каквој су вези оријентализам и ти страшни злочини?*² Наравно, мора се узети у обзир да је рјеч о биографији, духовној, наравно! Много тога се прелама кроз личну

¹ Ибид, стр. 13

² Ибид, стр. 86

призму, али додатак „духовна“, како се чини, допушта и снимање свега и свакога кроз оно што представља полазиште и основну боју Дураковићевог преводилачког и научног бављења, али и људског понашања. Поглавља: *Завичај, Пут у Београд, Долазак у Приштину – у још један нови свијет, Пут у Каиро, Пред капијама Сарајева, Поход у Сарајево и Позиција ислама у Босни и Хрцеговини*, насловљена су тако да осликају врло динамичан животни пут, осмишљен дубоком намјером да се свијет, посебно Босна и Херцеговина и Сарајево, спаси од свега онога што би се могло спремити под окриље оријентализма. На крају тог пута, његова круна и крајњи циљ требало је да буде, свакако сарајевска оријенталистика, коју су ратна дешавања кадровски опустошила, тако да се могло и морало приступити њеној темељитој реконструкцији и „спашавању“. У херметички затвореном Дураковићевом систему размишљања цијели свијет је мање-више подијељен на двије цјелине, на црну и бијелу страну, радикално и грубо сврстан и пребројан. Наравно, ради постизања одговарајуће убједљивости и бољег пријема за претходно изречене ставове, напомиње да би „погрешно било закључити како је Запад представљен као негативан свијет у цјелости, а Исток као његова супротност – као свијет анђеоских намјера и акције“³. Ова накнадна флексибилност и релативизација никако не може ублажити готово обавезно атрибуирање *западњачке културе* адјективом империјални (!), тако да као терминолошка јединица у овом тексту функционише *западњачка империјална култура*. Аутор истиче да је „западњачка култура данас, дакле, у глобализацијском походу, при чему настоји поништити или неутрализовати друге културалне ентитете. У томе културно-цивилизацијском кругу иначе – чак од његових античких исходишта – карактеристична је нека врста ривалства с Божијим творачким моћима“⁴. На другој страни, у оквирима оријентално-исламске културе, према Дураковићу, постоји сасвим супротна врста активизма, јер се „ту активизам одвија у домену усклађивања а не сукобљавања...У првом случају ријеч је о творачком надметању с Богом...у другом случају, ријеч је о откривању и о хармонизирању онога што је већ створено, с пуном свијешћу о томе да само Бог ствара у правој значењу те ријечи...итд...итд“⁵. У овим разматрањима очигледан је велики напор, понекад на граници врло емотивног, готово поетског израза, да се свијет и односи у њему, колико је то могуће, сведу на Дураковићево виђење бољег и горег, при чему њему увијек припада неприкосновено право да добре и лоше прозове, запише и осуди. Саидовско разоткривање оријентализма

³ Ибид, стр. 127

⁴ Ибид, 124

⁵ Ибидем

у Дураковићевој интерпретацији сведено је на непомирљиви систем обиљежавања појава и појединаца.

Поред многих оријенталиста, односно арабиста, поменута је и моја маленкост, непосредно на страницама 89, 150, 181, и, чини ми се, индиректно, без спомињања мог имена, на страници 61. Немам намјеру овим редовима посветити нити једну једину ријеч. Само ћу рећи да сам тада новембра 1992, као и сада, без дилеме и колебања, била мишљења да сваки човјек, без обзира на вјерску и националну припадност, има право на слободу кретања, да подједнако осјећа страх од глади, патње, немаштине, болести, понижења и смрти. Након изласка из Сарајева и смрти мога оца, један мој колега је у писму које ми је упутио написао:

„...Дознао сам за тешку трагедију која је задесила Тебе и Твоју породицу. Знам да у тим тренуцима не постоје ријечи утјехе и можда је најбоље да Ти пожелим оно што на Оријенту обично желе: да Ти будеш жива и здрава и да издржиш бол који Ти је нанесен. Моја породица и ја саучествујемо с Тобом и молимо да изразе наше искрене суђути пренесеш и својима.

Људски ме је и разведрила и поразила вијест да у Београду наставаљаш своју каријеру. Разведрила, јер си у правом смислу ријечи и створена за наш посао. Растужила и поразила због тога што сам Те увијек везивао за Сарајево, што си у њему поникла и школовала се и што је оно увијек било више Твој неголи мој град...“

Избора нисмо имали. Из Сарајева смо морали отићи.

Иначе, Дураковић у неколико наврата читаоцима, као неку врсту предаха, дарује лирске записе, али и врло необичне, не увијек, и умјесне и разумљиве изразе, поређења и описе, међу којима бих издвојила једно његово сјећање и радо ћу га, као врло илустративно за тренутак занимљивог менталног стања, навести:

„Непосредно уз прозор мога кабинета бијаше огромно стабло чија крошња је испуњавала оквир прозора. Када ми се замори поглед над књигом, нарочито над заиста тешким Алламековим рукописом о стилистици на коме сам тада радио, гледао сам у ту бујну зелену крошњу, налик на Муфтићеву плодотворну душу, и питао се какав ли је облик комуникације имао Муфтић с том крошњом.“

Предложила бих аутору и да наслов књиге промијени у прикладнији. Умјесто „Есад Дураковић: духовна биографија“, да то буде „Есад Дураковић: духовни портрет“. Толико, или како каже Есад Дураковић, парафразирајући Гандија: Знам да неће бити неке користи од овога што сам казао, али је добро што сам то казао!